

ظرفیت‌های حقوقی ایران برای رفع تحریم‌ها

با وجود آن که برخی بنگاه‌های اقتصادی ایرانی با پیگیری‌های حقوقی موفق به شکستن برخی تحریم‌های خارجی‌علیه خود شده‌اند، به نظر می‌رسد هنوز ظرفیت‌های حقوقی و قانونی برای مقابله با تحریم‌ها بدرستی و به طور فراگیر استفاده نشده است.

با وجود آن که برخی بنگاه‌های اقتصادی ایرانی با پیگیری‌های حقوقی موفق به شکستن برخی تحریم‌های خارجی‌علیه خود شده‌اند، به نظر می‌رسد هنوز ظرفیت‌های حقوقی و قانونی برای مقابله با تحریم‌ها بدرستی و به طور فراگیر استفاده نشده است. به گزارش خبرنگار جام جم، با این که تردیدی نیست که آمریکا و دیگر کشورهای غربی به بهانه‌های سیاسی و فشارهای غیرقانونی و غیرفنی، بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی ایرانی از جمله بانک‌ها، شرکت‌های نفتی، شرکت‌های حمل و نقل و کشتیرانی و حتی شرکت‌های تجاری و بازرگانی را تحریم و بعضاً دارایی‌های آنها را توقیف کرده‌اند، اما راه مقابله حقوقی با این تحریم‌ها به هیچ عنوان بسته نیست.

با این حال بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی تحریم شده با استناد به این تلقی یا تفکر نادرست که ابزار حقوقی در برابر اعمال سیاست تحریم کنندگان کاری از پیش نمی‌برد، از استفاده از آن صرف نظر کرده و یا آن گونه که باید به آن توجه نکرده‌اند. به این ترتیب بخش حقوقی این بنگاه‌ها نیز به طور شایسته فعال نشده و بودجه خاصی نیز به آن اختصاص نیافته است. این در حالی است که تجربه حدود 10 بنگاه اقتصادی که حدود هفت عدد آنها در یک هفته اخیر رفع تحریم شدند، خلاف این تلقی‌ها را ثابت کرد.

تجربه این بنگاه‌ها نشان داد که رفع تحریم آنها به واسطه خواست یا احیاناً چراغ سبز آمریکا و متحدانش نبوده، بلکه پیگیری‌های حقوقی و استفاده از ظرفیت‌های قانونی و موجود در دادگاه‌های کشورهای تحریم کننده، باعث رقم خوردن چنین نتایجی شده است.

در این راستا نگاهی به اقدامات صورت گرفته از سوی بنگاه‌های رفع تحریم شده، حاوی نکات ارزشمندی برای دیگر بنگاه‌هاست.

بر این اساس و با وجود آن که مسیر حقوقی انجام شکایت، تهیه مستندات، برگزاری دادگاه، صدور حکم و در نهایت فرجام خواهی ممکن است چند سال به طول انجامیده باشد، اما نتیجه‌ای که از این پیگیری به دست آمده فواید سیاسی و اقتصادی متعددی برای کشور به دنبال داشته است.

به عنوان مثال به افکار عمومی جهان پوچ و غیرفنی بودن و سیاسی بودن این تحریم‌ها و همچنین دستان خالی از مدرک و دلیل تحریم کنندگان اثبات شده است.

جالب اینجاست که در بسیاری موارد، کشورهای تحریم کننده پس از شکست در دادگاه اول و در عین این که حق فرجام خواهی دارند، از این حق استفاده نمی‌کنند و دلیل این امر نیز این است که بخوبی می‌دانند در فرجام خواهی نیز محکوم می‌شوند و این محکومیت، سرافکنندگی مضاعف به دنبال خواهد داشت.

تفکری که باید عوض شود

این چنین است که کارشناسان اقتصادی و حقوق بین الملل به بنگاه‌های اقتصادی تحریم شده پیشنهاد می‌کنند تا دیر نشده به ابزار حقوقی لازم برای شکستن تحریم‌ها متوسل شده و قوانین اتحادیه اروپا و حتی ایالت‌های آمریکا را برخورد با تحریم‌ها را بررسی و ظرفیت‌های آنها را شناسایی کنند، آنان تأکید می‌کنند: تابوی بی ثمر بودن کار حقوقی برای شکستن سد تحریم‌ها باید شکسته و تفکر حاکم عوض شود. آنان می‌گویند در این راستا استفاده از تجربیات بنگاه‌های اقتصادی که با کار حقوقی موفق به لغو تحریم‌های خود شده و به علاوه خسارت نیز دریافت کرده‌اند باید در اختیار دیگر بنگاه‌ها قرار گرفته و این تجربیات هم افزایی شود. به عبارت دقیق تر راه و رویه‌های حقوقی، شیوه جمع آوری مدارک، لحن و بیانی که برای قانع کردن دادگاه‌های غربی از آن استفاده شده، مواد قانونی و حتی وکلای بین المللی و غیرایرانی که به این منظور استخدام شده‌اند، ظرفیت‌هایی هستند که باید در ارتباط با تحریم‌ها توسط بنگاه‌ها با یکدیگر رد و بدل شوند تا شمار بنگاه‌های رفع تحریم شده در آینده نزدیک افزایش یابد. این چنین است که مروری بر تجربه چند بنگاه ایرانی که اخیراً رفع تحریم شده‌اند، ضروری به نظر می‌رسد.

از قوانین ضد تحریم استفاده کردیم و شد

فرشید فرخ نژاد عضو هیات مدیره بانک رفاه کارگران درباره پناسیل ها و ظرفیت های حقوقی موجود برای رفع، مهار و مقابله با تحریم ها گفت: در نظام بین الملل یک سلسله قواعدی وجود دارد که همه باید به این قواعد پایبند باشند. متأسفانه با این وجود، به موجب قطعنامه هایی که شورای اتحادیه اروپا صادر کرد برخی از بانک های ایرانی واز جمله بانک رفاه در یک تصمیم یک جانبه مشمول تحریم قرار داده شدند.

وی افزود: طبیعی است که مراجعات ما به مراکز بین المللی حقوقی بیانگر اثبات حقانیت ما است و همانطور که ملاحظه می کنید بانک رفاه نیز از این ظرفیت ها استفاده کرد و نتیجه آن نیز موفقیتی است که حاصل شد.

وی در گفت وگو با جام جم، درباره روند اقدامات و مراحل حقوقی طی شده برای مقابله با تحریم ها افزود: در تاریخ بیست و ششم جولای 2010 بر اساس تصمیم شورای اتحادیه اروپا که آن را در سایت خود نیز منعکس کرد و بعداً هم مکاتبات آن به دست ما رسید تعدادی از بانک ها، موسسات و شرکت های ایرانی، از جمله بانک رفاه کارگران را مشمول تحریم قرار دادند و اعلام کردند که اگر اعتراضی وجود دارد ظرف یک ماه بانک می تواند اعتراض خود را به آنها اعلام کند.

فرخ نژاد با اشاره به این که ما در آن مهلت مقرر نامه کتبی اعتراض خود را نوشته و ارسال کردیم، ادامه داد: در این اعتراض تاکید شده بود که اقدامات و کارهای بانک همگی بر اساس مقررات بین المللی بوده، ما هیچ تخلفی از مقررات بین المللی نداشتیم و این تصمیم، تصمیمی سیاسی است.

عضو هیات مدیره بانک رفاه کارگران تصریح کرد: بعد از اعلام اعتراض در آن مقطع وکیل با هماهنگی مرکز حقوقی بین المللی ریاست جمهوری و همراهی مدیریت امور حقوقی و مدیریت امور بین الملل بانک، یک وکیل بین المللی برای رسیدگی به این پرونده انتخاب شد.

این وکیل از وکلای مهم و بین المللی مرکز وکلای ریاست جمهوری بود و لایحه ای را برای دفاع بانک تنظیم کرد.

وی با یادآوری این که بار اول دادگاه دفاع بانک را قابل استماع ندانست، گفت: بعد از این امر مستندات کافی درباره مالکیت بانک، نوع کار بانک و شرایط کار بین المللی آن داده شد و چندین مکاتبه و لایحه توسط وکیل تهیه و ارسال شد که نهایتاً جلسه دادگاه شفاهی بانک اواخر سال گذشته در تاریخ بیست و دوم اسفند سال 1391 در کشور لوکزامبورگ برگزار شد و دادگاه حاضر شد اعتراض ما را بشنود.

فرخ نژاد افزود: در آن جلسه اعلام شد که رای دادگاه در تاریخ پانزدهم شهریور اعلام می شود که در آن تاریخ رای اولیه اعلام می شود. در آن تاریخ گفته شد چون شورای اتحادیه اروپا مستندات کافی را در مورد تحریم بانک رفاه کارگران ارائه نداده است این تحریم لغو می شود و این اتحادیه باید جبران ضرر و زیان و خسارت بانک را بر عهده بگیرد.

وی با اشاره به این که دولتمردان برای مقابله با تحریم بانک های ایرانی از ظرفیت های حقوقی و قوانین ضدتحریم خود کشورهای اروپایی استفاده نکرده و به دلیل این که تحریم ها را سیاسی می دانند برای کار حقوقی هزینه نمی کنند، اظهار کرد: از دو جنبه می توان به این موضوع نگاه کرد.

اول این که شاهد هستیم بانک ها و موسسات متعددی در حال خروج از تحریم ها هستند و این نشان دهند آن است که از آن ظرفیت های حقوقی استفاده شده است اما بحث دوم این است که در هر دو صورت چون تصمیمات آنها مرجع سیاسی دارد اگر چه ما توانستیم حق خود را اثبات کنیم و این امر کمک می کند که ما در مراجع حقوقی ادعای خسارت کنیم اما آنها از روشهای دیگر برای تحت فشار قرار دادن ما استفاده می کنند.

فرخ نژاد گفت: مادامی که آنها نخواهند با ما کار بکنند با ذکر دلایل متعدد دیگری باز هم در روند عادی فعالیت های بین المللی بانکی کشور خلل ایجاد می کنند به عنوان مثال ممکن است بانکی بگوید من در سیاست های داخلی ام کار با ایران تعریف نشده است. یعنی تا دیروز بهانه تحریم مطرح بود و بعد از آن نیز بهانه های دیگری می گیرد. بنابراین تا زمانی که آنها دشمنی خود را با ایران ادامه دهند مشکلاتی را در تعامل قانونی و منطقی بانک های ما ایجاد می کنند. اما در هر صورت این که ما دست روی دست بگذاریم و اقدامی نکنیم به معنای پذیرش اراده آنهاست.

وحدت رویه اتحادیه اروپا کار رفع تحریم را آسان کرده است

وی با بیان این که در اتحادیه اروپا وحدت رویه حاکم است ابراز امیدواری کرد: مهم این است که در نتیجه کار حقوقی ما می بینیم این

برای چندمین بار است که برای شرکت های ایرانی آرای رفع تحریم صادر شده است و می شود پیش بینی کرد در آینده برای بقیه بانک هایی که از روند تحریم خارج نشده اند نیز به سرعت این آرا صادر شود.

عضو هیات مدیره بانک رفاه کارگران با تاکید براین که لغو تحریم های بانک ها و شرکت های ایرانی به دلیل همراهی آمریکا و اروپا نبوده بلکه استفاده از ظرفیت های حقوقی باعث شده که به چنین نتایجی دست یابیم، خاطرنشان کرد: طبیعی است نماینده تحریم کنندگان ایران کماکان در جلسه دادگاه حاضر بود و برای اثبات نظر خویش تلاش می کرد و برای بانک هایی که درنهایت رفع تحریم انجام گرفت تحریم کنندگان اعتراض خود را ارائه دادند و تا آخر هم ماندند اما راه به جایی نبردند که این امر نشان دهنده این است که حضور در بخش قضایی اروپا و انجام اقدامات حقوقی چقدر مفید است.

وی درباره این که آیا بانک رفاه تجربیات خود را به سایر بانک های خصوصی و دولتی تحت تحریم برای خروج از تحریم ها ارائه خواهد داد، تصریح کرد: در جلسات متعددی که در کارگروه های تشکیل شده بین ما و بانک های دیگر برگزار شده بحث هایی مطرح و سوابق کار گفته شده است. در عین حال ما آماده هستیم تا بخش حقوقی بانک رفاه و مدیریت بین الملل و حقوقی این بانک با سایر بانک ها در این باره همکاری کند.

وکیل اتحادیه اروپا را شکست دادیم

علی اکبر عبدالرشیدی مدیر روابط عمومی بانک سینا نیز در گفت وگو با جام جم، درباره چگونگی استفاده بانک ها از ظرفیت ها و پتانسیل های حقوقی برای رفع و مقابله با تحریم ها گفت: بانک سینا یکی از بانک هایی بود که از سوی شورای اروپا هدف تحریم قرار گرفت که طی دو مرحله و دو مصوبه این تحریم اعلام شد.

وی اظهار کرد: به دنبال این امر بانک سینا بررسی های لازم را برای خنثی کردن این طرح تحریم در دستور کار قرار داد. ابتدا با یک مجموعه از وکلای مجرب و ورزیده در فرانسه موضوع را مطرح و آنها هم این موضوع را بررسی کردند که بعد از بررسی های مقدماتی لایحه درخواست لغو تحریم تهیه و از طریق وکیل فرانسوی تسلیم دادگاه عالی اروپا در لوکزامبورگ شد.

وی با بیان این که این درخواست با طی مراحل قانونی لازم و در 20 ماه نوبت دادرسی به جریان افتاد افزود: دادگاه عالی اروپا در این دوره مشغول جمع آوری و بررسی اطلاعات بود و با وکلای دو طرف گفت وگو می کرد. در نهایت، سال گذشته در یک جلسه طولانی دادرسی مهم که در لوکزامبورگ و در شعبه چهار دادگاه عالی برگزار شد، قاضی دادگاه خانم دکتر پلی کانوا که استاد حقوق دانشگاه چک و طراح نظام اقتصادی کشورهای اروپای شرقی بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی بود و جایگاه و شخصیت بالایی داشت در حضور وکیل اتحادیه اروپا سوالات خود را مطرح و سرانجام حکم به لغو تحریم بانک سینا داد.

عبدالرشیدی بانک سینا را نخستین بانکی دانست که طی این حکم از تحریم ها خارج شده است و تصریح کرد: بانک های دیگر بعد از بانک سینا بتدریج از تحریم خارج شدند. از سوی دادگاه 70 روز زمان تجدید نظر اعلام شد که زمان این تجدید نظر گذشت و شورای اروپا درخواست تجدید نظری ارائه نکرد. به همین جهت حکم در مرحله اول قطعی و ابلاغ شد.

وی یکی از دلایل طولانی شدن تحریم ها را عدم هزینه و استفاده از ظرفیت های حقوقی و قانونی موجود در ایران و کشورهای غربی دانست و یادآور شد: تلقی رایج این است که موضوع تحریم ها موضوعی سیاسی و نه حقوقی است. بنابراین اهمیت حقوقی ماجرا دست کم گرفته می شود. اما بانک سینا چون اطمینان داشت که می توان این تحریم را با مواضع حقوقی و از طریق مراجعه به مراکز قضایی در اروپا مورد چالش قرار داد، اقدام لازم را در این زمینه انجام داد و از مراحل که در خود اروپا و کشورهای غربی به عنوان روش های شناخته شده برای دادرسی رایج است استفاده کرد و شرایط را به نفع بانک برگرداند لذا می بینیم که می شود با استفاده از اهرم ها و امکانات قانونی که خود تحریم کنندگان در اختیار دارند علیه تصمیمات غیرمنطقی و سیاسی که گرفته می شود اقدام کرد. کار حقوقی درباره تحریم بیهوده نیست.

مدیر روابط عمومی بانک سینا خاطرنشان کرد: این پیگیری وکلای ما بود که باعث لغو تحریم ها شد. همان طور که ملاحظه فرمودید بانک سینا در حدود یک سال پیش موفق شد با پیگیری های طولانی و 20 ماهه ای که انجام داد این رای را برگرداند. لذا این احکام لغو تحریم چراغ سبز یا تصمیم اتحادیه اروپا نبود.

وی درباره اقدامات بانک سینا برای ارائه مشورت به بانک های دیگر و ارائه تجربیات در رفع تحریم ها گفت: بعد از آن که رای دادگاه عالی اروپا منتشر شد و انعکاس وسیعی در رسانه ها پیدا کرد عده زیادی از همکاران بانکی از بانک های مختلف با ما تماس گرفتند و سوالات خود را در این زمینه مطرح کردند که ما هم در حد لازم تمام توضیحاتی را که می توانستیم ارائه بدهیم دادیم و باز هم آماده همکاری بیشتر هستیم.

